

کیومرث اشرفیان

سوپرمارکت‌های تهران توسط شبکه‌ای از آذری‌ها اداره می‌شود و قنادی‌ها توسط شبکه‌ای از یزدی‌ها. این پدیده دربارۀ شبکه‌هایی از صنوف گوناگون نیز صادق است. شبکه‌های قومی، طایفه‌ای، خانوادگی و... در اقتصاد، سیاست و فرهنگ حضور دارند و به‌تدریج در کالبد روابط اجتماعی جان می‌گیرند.

دستگاه‌های اجرائی، تقنینی و قضائی هم از حیث تأثیر شبکه‌های قومی، طایفه‌ای و خانوادگی در امان نیستند. یکی از شهرهای بسیار کوچک مرکزی ایران که در زمان رژیم سابق شاید روستای بزرگی بیش نبوده، از حیث تعداد امرای ارتش شاهنشاهی یا تفوق آنان در گارد شاهنشاهی بسیار شگفت‌آور است. برخی شهرستان‌ها از حیث تغذیه نیروی انسانی برای دستگاه‌های امنیتی شهرواند و برخی دیگر برای تغذیه قوه قضائیه یا دیگر دستگاه‌ها و نهادها.

نقش شبکه‌های قومی در انتخابات قوه مقننه و شورای شهر بیش از قوای دیگر قابل مشاهده است چون در زمان انتخابات گروه‌های قومی در حاشیه شهرها فعال می‌شوند. از همین روست که مشکلات «متدولوزیک» کمتری در مطالعه تأثیر آنها در انتخاب نمایندگان وجود دارد. وضعیت طبقاتی-اقتصادی این گروه‌ها به گونه‌ای است که پایگاه اجتماعی رای را در حاشیه شهرهای بزرگ و متوسط تشکیل می‌دهند.

مبارزه قدرت و بیکار سیاسی به شکلی غریزی در جوامع بشری انجام می‌شود و از همین روست که «تشکیلات سنتی مبتنی بر عوامل طبیعی» مانند قوم و قبیله و طایفه به مثابه نخستین تشکیلات اجتماعی برای کسب قدرت وارد عمل می‌شوند. اگر نهادهای سیاسی مدرن همچون قوای سه‌گانه از استحکام لازم برخوردار نباشند، به‌تدریج به تسخیر تشکیلات سنتی درمی‌آیند، یعنی یک مجلس یا یک دولت یا یک دستگاه رسمی تحت تأثیر قوم و قبیله و طایفه و خانواده درمی‌آید. پدیدارشناسی قوای سه‌گانه از این حیث بسیار آموزنده خواهد بود. شناسایی چنین پدیده‌ای و رصد آن در قوه مقننه به دلایلی که ذکر شد، ساده‌تر است اما در قوه مجریه و قضائیه، در ارتش، در نهادهای امنیتی و... شناسایی آن نیازمند مطالعات ویژه‌ای است. شاید بیش از ۸۰ درصد از ما ایرانیان با فاصله یک یا دو نسل همگی ریشه روستایی داریم و پیوندهای قومی و قبیله‌ای‌مان به روستاها بازمی‌گردد. البته امروز این تأثیر به مقیاس کوچک‌تری یعنی خانواده‌های بزرگ تقلیل یافته است. مسافرت‌های انبوه ما به شهرهای آبا و اجدادی‌مان در تعطیلات از این لحاظ نمادین است.

البته شاید حضور اقوام، طایفه‌ها و خانواده‌ها از دو جهت اهمیت بیشتری دارد؛ یکی از حیث انتقال روحیات قومی و قبیله‌ای به درون دستگاه‌های رسمی و دیگری از حیث لباس ایدئولوژیک است که بر آن پوشیده می‌شود. گاه این رفتارها انسانی است و مثلاً در قوای مجریه، قضائیه، بانک‌ها و... شگفت نیست به افرادی که در پرنگاه‌های اجتماعی هستند، اعمال می‌شود. چنین رفتارهای شگفت‌آمیزی در نظام‌های سرمایه‌داری وجود ندارد. گاه نیز این رفتارها در نوعی بدویت اداری-قضائی ما ایرانیان قابل طرح است: آیا اقوام و طوایف به همان سان که در قوه مقننه تأثیرگذارند، در قوای دیگر نیز تأثیر مستقیمی و شبکه‌ای دارند؟ آیا در میان این اقوام و قبایل می‌توان روحیات و خصوصیات تهاجمی، خشونت‌گرانه یا صلح‌آمیز شناسایی کرد؟ و مهم‌تر آنکه آیا این روحیات خود را در نحوه قضاوت و نحوه مدیریت در جمهوری اسلامی بازتاب داده است؟ و آیا نقش این روحیات مهم‌تر از ساختارها و سازوکارهای حقوقی و اجرائی و قضائی و تقنینی بوده است؟ در این میان به‌ویژه آن دسته از روحیات که تهاجمی‌ترند و میل به قدرت دارند، توجه بیشتری می‌طلبد. به بیان دیگر، پرسش کلان‌تر برای هر سیستمی این است که کدام‌یک از این روحیات به ویژگی اصلی نظام سیاسی تبدیل می‌شود؟ آیا نظامی مبتنی بر سازوکارهای حقوقی است یا اینکه ترکیبی از روحیه خاص طایفه‌ای و ایدئولوژی است؟ بازمینی نیروی انسانی در قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی از این حیث قابل تأمل است. سازش‌کاری و روحیه تهاجمی صرفاً در ایدئولوژی خلاصه نمی‌شود. ایدئولوژی، گاه لباسی است که بر تن عبیت‌ها و رفتارها و روحیات خود می‌پوشانیم.

در ایدئولوژی خلاصه نمی‌شود. ایدئولوژی، گاه لباسی است که بر تن عبیت‌ها و رفتارها و روحیات خود می‌پوشانیم.

یکشنبه ۷ بهمن ۱۴۰۳
۲۵ رجب ۱۴۴۶
۲۶ ژانویه ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۰۳۵
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

طحان نظیف:
تصمیم‌گیری درباره پالمو و CFT بر عهده مجمع است

در «شرق» امروز می‌خوانید: با دستور مارکو رابیو و با مستنشدن اسرائیل و مصر؛ کمک‌های خارجی آمریکا متوقف شد • اکونومیست: دونالد ترامپ چه خواهد کرد؛ یک رئیس‌جمهور امپراتور

برگزیده‌ها

سقوط دمشق می‌تواند مسیری ترانزیتی خاورمیانه به اروپا را به نفع ترکیه و اسرائیل تغییر دهد

بازی بزرگ

وضعیت دشوار اقتصادی روسیه و افزایش هزینه‌های نظامی، فشار به مسکو را افزایش داده است

پوتین در انتظار سیگنال ترامپ

وضعیت پرورنده بهنام نژادی در گفت‌وگوی «شرق» با او و ویکلس

در انتظار اجرای حکم برای یک وکیل

ورود ۳ شهر ایران به فهرست شهرهای تالابی کنوانسیون رامسر

نگاه

وضعیت نیروها درون تعارض تشدید‌یافته ناسیونالیستی-گلوبالیستی ترامپسیم در برابر گلوبالیسم یادداشتی از محمد محمودی کیا

یادداشت

سودان؛ تراژدی فراموش شده

اردوان امیراصلانی

درحالی‌که همه نگاه‌ها به خاورمیانه و اوکراین معطوف است، بیش از یک سال و نیم است که بی‌توجهی عمومی به جنگ خشونت‌بار در سودان ادامه دارد. ریشه‌های این درگیری به سرنگونی دیکتاتور عمر البشیر در سال ۲۰۱۹ بازمی‌گردد. یک توافق کوتاه‌مدت بین غیرنظامیان و نظامیان صورت گرفت و به دنبال آن، نظامیان به رهبری ژنرال عبدالفتاح البرهان، با حمایت نیروهای پشتیبانی سریع به رهبری ژنرال محمد حمدان دقلو، معروف به حمیدتی، کودتایی را در اکتبر ۲۰۲۱ برنامه‌ریزی کردند. این شورش‌شان شبه‌نظامی از جنجوب‌ها، شبه‌نظامیان چادر نشین عرب، شکل گرفتند که در نسل‌کشی دارفور در سال ۲۰۰۲ مشارکت داشتند. توافق بین نیروهای مسلح سودان به رهبری ژنرال البرهان و نیروهای پشتیبانی سریع به رهبری حمیدتی از آوریل ۲۰۲۳ فروپاشید و به یک درگیری وحشتناک تبدیل شد که از آن زمان تاکنون یکی از فقیرترین کشورهای جهان با ۴۵ میلیون جمعیت را ویران کرده است.

به اطلاع دوستان و آشنایان گرامی می‌رساند به مناسبت درگذشت پدرمان

مروم حاج سادات رحمانیان

مجلس بزرگ‌داشتی در روز یکشنبه هفتم بهمن ماه از ساعت ۱۵:۳۰ الی ۱۷ در مسجد نور واقع در میدان فاطمی برگزار می‌شود

مهدی رحمانیان - علیرضا رحمانیان

گفت‌وگوی احمد غلامی با عباس آخوندی درباره آینده ایران

وفاق، پذیرش چنددولتی است

این گفت‌وگو را در صفحه ۶ بخوانید. عکس: عباس کوزلی شرق

برای دیدن گفت‌وگو اینجا را اسکن کنید

نقص قانون و تهدید جان شهروندان

حامد خانجانی

کارشناس ارشد مدیریت ساخت

فنی و مقررات ملی گواهی کنند. این گواهی به‌عنوان الزام کیفی ساختمان، مبنای صدور «پایان کار» از طرف شهرداری قرار می‌گیرد و «پایان کار شهرداری» از جمله مدارکی است که برای صدور سند مالکیت الزامی است. اما ساختمان‌های متعددی در سطح شهرها و روستاها وجود دارد که به علت عدم گواهی اتمام کار، بر اساس مدارک و مستندات اشاره‌شده توسط ناظر، فاقد پایان کار ساختمان و متعاقباً فاقد سند مالکیت تفکیکی برای واحدهای آپارتمانی هستند. اما عجیب و هول‌انگیز اینکه برخوردار نبودن ساختمان از الزامات کیفی، منجر به عدم جواز بهره‌برداری از جلوگیری از استفاده بهره‌برداران توسط قانون‌گذار نمی‌شود. با توجه به تجربه نگارنده به‌عنوان مهندس ناظر و بازرس ساختمان و کارشناس رسمی دادگستری، ساختمان‌های متعددی در شهر تهران و به‌خصوص شهرستان‌های استان تهران (با تمام ویژگی‌ها و مسائل مشکلات تهران از جمله تراکم بالای جمعیتی، بستر نامناسب و فرونشست زمین، قرارگیری در پهنه خطر زیاد زلزله، پایتخت و مرکزیت اداره سیاسی و اقتصادی کشور و...) وجود دارند که فاقد الزامات کیفی هستند، ولی به صورت قول‌نامه‌ای خرید و فروش می‌شوند و مورد استفاده و بهره‌برداری قرار می‌گیرند.

بخشی از انطباق‌نداشتن نقشه‌ها با اجرای ساختمان، ناشی از این است که مالکان و مجریان ساختمان در حین اجرا برخلاف مجوز، تغییر نقشه می‌دهند، اضافه مترآز یا اضافه طبقه می‌سازند و از شهرداری نمی‌توانند گواهی عدم مربوط اخذ کنند و بخشی دیگر مربوط به ساختمان‌هایی است که به علت اشتباهات و ایراد حین اجرا، مغایر با جزئیات و محاسبات فنی ساختمان ساخته شده و با عدم تأیید مهندس‌ناظر مواجه می‌شوند. متأسفانه این رویه در ساخت‌وسازهای شهری و ادارات زیربسط وجود دارد که با وجود مغایرت بین ساختمان اجراشده با پروانه شهرداری و عدم اتمام ساختمان با توجه به مقررات ملی، می‌توانند کنترل و انتصابات آب، برق و گاز برای واحدهای آپارتمانی دریافت کنند.

یکی از مخاطرات و تهدیدات مداوم ملی ما که ناشی از جغرافیا و زیستگاه است، زمین‌لرزه است. زلزله‌ها مانند دیگر عوامل طبیعی همچون گرما، سرما، باد، توفان و سیلاب، شدت و دوره‌های تناوب مختلفی دارد و تا حد زیادی می‌تواند ویرانگر نباشد، اگر با توجه به رشد علم و تجربیات بشری، نحوه مواجهه و مهار آن به کار گرفته شود. چندان که امروزه در بسیاری از کشورهای زلزله‌های شدید که در دوره‌های تناوب هر چند صد سال ممکن است اتفاق افتد، حتی به دلیل انتخاب مناسب جانمایی در رشد و توسعه شهرها و تأمین کیفیت مناسب ساختمان‌ها و تأسیسات عمومی تهدید محسوب نمی‌شوند. مسئله‌ای که متأسفانه در شهرسازی و ساخت‌وسازهای کشور ما رعایت نشده و نمی‌شود و زلزله‌های با شدت‌های پایین هم می‌تواند خرابی‌های سنگین و خسارت‌گسترده بار آورد.

طبق آیین‌های فنی و مقررات ملی، ساختمان‌های شهری و روستایی در کشور به جهت مقاومت و پایداری در زمان زلزله طراحی می‌شوند. ساختمان‌هایی که امروز شاهد هستیم اسکلت فلزی و بتنی با ابعاد مقاطع تیر و ستون بالا دارند و با صرف زمان و هزینه زیاد ساخته می‌شوند، به‌واقع می‌خواهند از ساکنان خود در زمان وقوع زلزله با شدت‌های متوسط و بالا محافظت کنند. به عبارتی، اگر مسئله زلزله به‌عنوان نیروی غالب در طراحی ساختمان‌ها در کشور مطرح نبود، مانند برخی کشورها می‌شد با ابعاد پایین مقاطع چوبی، ساختمان‌های چندطبقه احداث کرد. اما متأسفانه به دلایل مختلف از جمله ضعف‌های آیین‌نامه‌ای، عدم رعایت ضوابط موجود در به‌کارگیری سازندگان دارای صلاحیت، سازوکارهای معیوب نظارتی و نقص در نظام مسئولیت و تضمین کیفیت ساختمان، اطمینان‌چندانی به تاب‌آوری ساختمان‌ها در هنگام بروز زمین‌لرزه‌ها نیست. مسئله بسیار مهمی که در این یادداشت بر آن تأکید شده این است که متأسفانه در کشور ضوابطی وجود ندارد که به ساختمان‌های فاقد کیفیت، حتی به لحاظ شکلی و صوری، اجازه بهره‌برداری، سکونت و استفاده را ندهد. بر اساس مقررات ملی ساختمان، طراحی، محاسبات، اجرا و نظارت ساختمان‌ها دارای الزاماتی است که در صورت تحقق همه موارد، انتظار می‌رود ساختمان‌های احداثی تا حد زیادی کیفیت لازم (طبق شرایط آیین‌نامه‌ها) را برای بهره‌برداری مناسب و مقاومت در برابر نیروهای وارده داشته باشند. طبق ضوابط اداری ساخت‌وساز، مهندس‌ناظر موظف هستند اتمام عملیات ساختمانی را بر اساس انطباق اجرا با پروانه ساختمانی، نقشه‌ها، محاسبات

«شرق» با نگاه به تحلیل شاعرانه رئیس‌جمهوری از ضرورت گسترش دیپلماسی پالس‌های مثبت گفت‌وگو میان ایران و غرب را واکاوی کرد

مروت و مدارا

عبدالرحمن فتح‌الهی: در روزهای اخیر شاهد موضع‌گیری‌های متفاوتی از جانب دونالد ترامپ در قبال ایران هستیم که شاخص‌ترین آنها، گفت‌وگوی رئیس‌جمهور جدید آمریکا با شبکه فاکس نیوز است. ترامپ در این مصاحبه گفته بود: «تنها چیزی که در مورد ایران می‌خواهم، این است که آنها یک کشور عالی داشته باشند. آنها پتانسیل خوبی دارند و مردم شگفت‌انگیزی هستند. فقط ایران نباید سلاح هسته‌ای داشته باشد». حداقل برداشت از مواضع ترامپ این است که برخلاف ارزیابی‌های اولیه، مستاجر جدید کاخ سفید فعلاً از در تعامل با ایران وارد شده و امید به مذاکرات و توافق تازه با تهران دارد. در سوی دیگر هم هستای ایرانی ترامپ پالس خود را برای چندمین بار ارسال کرد و خواهان مذاکره شد. مسعود پزشکیان پنجشنبه هفته گذشته با خواندن این بیت که «آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است؛ با دوستان مروت با دشمنان مدارا»، با مثالی از کشور چین افزود: «این کشور (چین) با تمام عظمتی که دارد، اولین دشمن خود را آمریکا می‌داند، با این‌حال با او مدارا می‌کند برای اینکه

گزارش تیتربک را در صفحه ۲ بخوانید

آیا دوره فعلی شوراهای شهر و روستا تمدید خواهد شد؟
تصمیم بهارستان
برای ساکنان «بهشت»

صفحه ۳

یادداشت

پرونده کرسنت؛ از مناظره تا گفت‌وگوی ملی

ناصر اکداری

کارشناس اقتصادی

پرونده کرسنت یکی از بحث‌انگیزترین پرونده‌های چند سال اخیر بوده و هر بار که بحث و مناظره بر سر آن فروکش کرده، باز با وقوع اتفاق دیگری، مجدداً مناظره آغاز شده است. گویی خود این پرونده هم به نوعی مصمم است همچنان در صدر پرونده‌های پرسروصدا باقی بماند! چند روز پیش با انتشار خبر توقیف یکی از ساختمان‌های ارزشمند متعلق به ایران در هلند از طرف شرکت مدعی، پرونده بار دیگر به خط مقدم دل‌مشغولی‌های ایران‌دوستان بازگشت. نکته تأمل‌برانگیز در این پرونده این است که یک طرف اصرار بر مطرح‌شدن ابعاد پرونده برای افکار عمومی داشته و طرف مقابل خود را به مناظره همراه با انعکاس گسترده رسانه‌ای دعوت می‌کند. اما طرف مقابل به طرز محسوس تلاش دارد پرونده کمترین انعکاس را در رسانه‌ها و افکار عمومی داشته باشد و طبعاً حاضر به مناظره نمی‌شود. به باور نگارنده مستقل از مستندات و محتویات پرونده، صرف توجه به همین نوع برخورد با پرونده، کمک ارزشمندی به روشن‌شدن واقعیت آن می‌کند.

سعید جلیلی در پاسخ بیژن زنگنه که او را به مناظره دعوت کرد، گفت جای منتهم در دادگاه است، نه در نشست مناظره. جلیلی و همفکرانش تاکنون سندی برای اثبات ادعای‌شان ارائه نکرده‌اند. با این حال او در آخرین موضع‌گیری خود درباره پرونده، دلیل متفاوتی را برای رد درخواست مناظره ارائه کرد و گفت پرونده کرسنت بسیار گسترده و مفصل است و در یک نشست دوساعته نمی‌توان آن را جمع کرد. به نظر می‌رسد این موضع‌گیری جدید نشان از نوعی حرکت به جلو در فرایند رسیدگی به پرونده دارد. شاید علت آن فشار بیش از حد رسانه‌ها و حتی اصرار برخی هواداران به دادن پاسخ صریح باشد. با این حال این پاسخ جلیلی نیز مانند پاسخ قبلی چندان پایه استدلالی قدرتمندی ندارد. زیرا بلافاصله ایشان با این خواسته رویه‌رو خواهد شد که اگر نمی‌توان تمام پرونده را در دو ساعت جمع کرد، حداقل می‌توان درباره یک سرفصل فرعی آن، نشست مناظره برگزار کرد. به‌عنوان نمونه گفته می‌شود ایشان زمانی که حکم به جلوگیری از اجرای قرارداد داده، تصور درستی از هزینه‌های مترتب بر این حکم نداشته و نمی‌دانسته که طرف مقابل می‌تواند خسارت سنگینی مطالبه کند. شاید هم تصور می‌کرد می‌توان با شرکت مدعی نیز مانند بسیاری از اشخاص حقیقی و حقوقی وطنی با اقتدار کامل برخورد کرد تا دست از بیکیری ادعایش بردارد!

در ایدئولوژی خلاصه نمی‌شود. ایدئولوژی، گاه لباسی است که بر تن عبیت‌ها و رفتارها و روحیات خود می‌پوشانیم.